

Časopis s podobami za slovensko mladino.

S prilogo: „Angelček“

Štev. 7.

V Ljubljani, 1. julija 1898.

Leto XXVIII.

V r n i t e v.

Bod zéleno goró
Leži ravno poljé,
Po ravnem, širnem polju tam
Mi bela cesta gré

In vije se naprej
Tam čez šumeči les —
V uhó prinaša veterček
Lahak šepet perés.

Temná je senčica
In v hladu mah mehák
Me vabi: Tu si odpočij
In sanjaj sèn sladák!

Oprosti! Danes ne,
Čeprav zdaj prvič spet
Posetil sem te, znanec — gozd,
Čez mnogo, mnogo let.

A zdaj se mi mudi,
Da vidim skoro nje — —
Vem: cel dan gledat hodijo,
Kdaj pridem vendar že.

Smiljan Smiljanič.

Pri sosedovih.

(Angelar Zdénčan.)

I.

Rad sem zahajal k sosedovim k svojemu tovarišu in součencu Tonetu. Skupaj sva se igrala, skupaj v šolo hodila in skupaj pasla vsak nekaj glav živine — dosti je tako niso imeli ne pri sosedovih, ne pri nas. Pasla sva živino, jeseni pa, ko je bila koruza dobro mlečna in krompir debel, tudi sama sebe. Pa to, kako sva lomila skrivaj koružo in kopala krompir, bom znabiti drugič pripovedoval; danes pride nekaj zgodovinskega na vrsto, ki se tiče sosedovih.

„Kaj zgodovino nam boš pravil? Tega pa že ne verujemo, da bi se bilo v vaši vasi ali pa celo pri sosedovih dogodilo kaj zgodovinsko imenitnega!“ Tako slišim ugovarjati svoje bralce. A jaz si ne dam sape zapreti in še jedenkrat zatrdim, da bom popisal zgodovino našega sosedu. Kaj bi tisto! Če je imenitno slišati ustanovitev mesta Rima, zakaj bi ne bilo še imenitnejše — vsaj zame in našega sosedu — slišati zgodovino njegove hiše.

Pa, glejte no, saj še nisem povedal, kako se je reklo našemu sosedu. Zato toliko ugovarjanja. Pri Turku se je reklo, pri Turku. „A, tako, to je pa kaj družega. Turki so pa že zgodovinski narod, dasi niso vredni, da bi bili. Potem pa smeš pripovedovati o Turkih-sosedih, naj bodo že res ali ne.“ Ker smo se sporazumeli mej seboj, zato precej lahko pričnem.

Velikokrat sem premišljeval, zakaj se pravi pri sosedovih pri Turku, pa vsa moja domišljija me ni privedla do pravega zaključka. Radoveden sem bil od nekdanj, kar sem — Bog mi odpusti — tudi še sedaj.

Moj prijatelj Tonče je moral pretrpeti mnogo zabavljic, ker so mu drugi tovariši nagajali, da je turškega rodu, jaz sem ga pa branil, češ, da se zato pravi pri Turku, ker so se njegovi dedje hrabro borili proti Turkom. Pa nobeden ni bil prepričan o svoji trditvi, ne jaz, ne Tončetovi zasmehovalci.

A zvedeti sem le hotel, odkod je to ime, zato sem pa vprašal nekoč vaškega ubožca Jernača, ki je bil star malo manj ko Abraham, kakor je sam trdil. Če kdo, bo ta vedel zgodovino sosedovo, posebno ker je bil v mladosti vojak in se je gotovo boril s Turki, kakor smo si domnevali v bujni svoji domišljiji.

In res je vedel Jernač; saj je pa tudi vse vedel, ker je kaj skusil doma in po svetu.

Pripovedoval nam je neke nedelje popoldne ravno pri Turkovih, ko se nas je nabrala polna kopica otrok, sledečo staro povestico:

Pred davnimi davnimi leti — mi otroci smo si mislili, da je bilo to takrat, ko je bil še Jernač vojak — so hodili v našo deželo še hudi Turki ropat in plenit, morit in požigat. Nekdaj so prišli tudi v našo vas. Bilo je po letu, ko so bili še poljski pridelki zunaj. Prestrašeni ljudje so se poskrili v ono-le jamo in grad, ki je nad našo vasjo. Pri tem pokaže s svojo palico na kraj, kjer je stal res nekdanj grad, a so sedaj gole razvaline in zadej je

pa vhod v prostorno jamo. Vsi ljudje so odšli, nikogar ni bilo več v vasi. Ko so bili vsi ljudje in večinoma tudi naše blago na varnem, so pridrli Turki. Vse so oropali, kar so mogli še dobiti po polju in po hišah; potem so pa hiše zažgali. Vse so zažgali, samo jedne ne in ta je bila — pri Turku, našega soseda hiša. V nji se je namreč nastanil paša — tako se pravi višjemu poveljniku pri Turkih, ki je imel s seboj jako krasnega dečka.

Tako ga je ljubil, da se ni mogel ločiti od njega, ampak ga je tudi s seboj vodil na vojsko. Ménil je, da je pri njem najbolj na varnem.

Pa naši so se takrat moško držali. Pet dnij so Turki naskakovali grad, pa mu niso mogli nič. Da, nazadnje so se še naši tako ohrabрили, da so jo z grajskim vitezom na čelu udarili na sovražnika in ga zadržali v beg. E, takrat so bili naši vaščani tiči. Še celo pašo (Jernač je rekel „pašeto“) so pobili kakor zajca. Ménil je zbežati s sinom, pa ta turška stvar mu je nekaj neprilik delala, da ni mogel naglo uiti, zaostal je za družimi in ravno tega soseda — to se pravi njegovega pradedu — kol ga je tako česnil po glavi, da se je mrtev zgrudil s sinom na zemljo. Otroku, ki je takrat štel kacih osem let ali pa še ne, se ni zgodilo nič žalega. Vzel ga je sosed za svojega, učil ga naše vere in takratni župnik ga je krstil. Popolnoma se je ponašil in se pozneje še s Turki boril. Da, še celo posestvo je prišlo na njegove roke, in ljudje so mu rekli odslej Turek, kar se je še sedaj ohranilo pri hiši. Turek je bil, a dober Turek, zato se ga je Bog usmilil, da ga je privedel mej nas. — Tako je končal stari Jernač svojo povest in iztrkal pepel iz svoje kratke pipice, potem pa nas tako živo pogledal, kakor bi hotel reči: Vidite, kaj vse jaz vem.

Mi smo pa strmé gledali sedaj hišo, v kateri je že kdaj prebival turški paša, sedaj Jernača, ki je vedel vse take stare reči. Tedaj se oglasi jeden in pravi: „Stric Jernačev, kje ste pa vi bili? Ali se niste tudi vi takrat s Turki vojskovali?“

„E, seme nespametno“, pravi Jernač, „kje sem jaz bil, ko so bili Turki v naši vasi. Tega je več ko tristo let.“

In znova smo se čudili. Nič več niso dražili otroci Tončeta, ker so videli, kako stara je že hiša. Vsi smo dobili neko spoštovanje do nje in nje stanovnikov. Mrak in lakota nas je tisti večer kmalu potem razgnala od Turkovih.

II.

Kmalu po onem pripovedovanju Jernačevem smo brali tudi v šoli o Turkih in njih napadih na našo domovino, pa tudi o naših taborih. Z vneto besedo nam je gospod učitelj pripovedoval o silnem trpljenju naših pradedov in o krvoločnem ravnanju divjih Turkov proti našim dedom. Pravil je, kako so morili naše može in žene, kako so odpeljavali deklice v sramotno sužnjost in mladeniče v ujetništvo. Tam so jih izredili v krivi mohamedanski veri in jih pozneje pošiljali v vojsko na rodno zemljo, morit rodne brate. Ti so bili najhujši in se zvali janičarji. In še mnogo mnogo je pripovedoval učitelj o njih, česar pa ne ponavljam, ker je že tako znano večini bralcev. Česar nam ni

naslikala zgovorna beseda učiteljeva, okrasila in dopolnila je živa naša domišljija, ki si je še Turke slikala morda bolj črne, kakor so v resnici.

Vsi smo sovražili iz dna srca Turke, in marsikak neprijazen pogled je zadel sosedovega Tončeta. To je zapazil tudi učitelj in nas smeje posvaril, da nima Tonče nič s Turki opravka, dasi se tako piše. Ime ne znači še njegovega bistva. Takrat pa je završalo po šoli in marsikak klic se je začul, da so bili Tončetovi pradedje Turki. Učitelju smo povedali Jernačevo povest o onem paši in njegovem sinu.

Zmajal je z rameni naš gospod učitelj in dejal: „Mogoče, da je res bilo tako, a take vrste povesti se pripovedujejo tudi drugod. Najbrže se je res kdaj kje v naši domovini to dogodilo, potem se je pa ta povest razširila po vsej deželi, in ljudje so jo pridejali vsaki hiši, kjer je bilo količkaj povoda in razloga. Mogoče, da se je tudi pri Turkovih tako zgodilo. Pa če bi bili tudi njegovi pradedje res Turki, ga ne smete sovražiti, ker on ni nič tega kriv. Saj sami pravite, da se je tisti Turek pozneje celó boril proti svojim divjim rojakom.“

Zopet smo začeli pozorno poslušati učiteljeve besede. On je pa nadaljeval: „Ravno letos sem bral v nekem nemškem listu povest, ki je precej podobna Jernačevi. V neki kraj na Gorenjskem so pridrli okrog l. 1585. Turki. Glavni vodja — pri Turkih paša imenovan — je imel s seboj svojo ženo in sinka, ki je imel komaj dve ali tri leta. Poveljnik vasi in krščanskih junakov se je imenoval pa vitez Volk. Ta je s svojimi junaki napal turški šotor, premagal Turčine in jih mnogo pobil. Drugi so prestrašeni ubežali. Mej ubitimi je bil tudi turški paša. Ko je žena videla, da je njen mož mrtev, prestrašila se je in zbežala. Ker se je pa bala, da je ne bi njen sin oviral pri begu, vrgla ga je neusmiljena mati na neko njivo, na kateri je ravno bob rasel. Ko so pa zmagalci pozneje preiskovali turški šotor in okolico, našli so v bobu jokajočega turškega otroka. Vsi so bili nanj jezni, in nekateri so ga hoteli že umoriti, kar se oglasi mož iz bližnje vasi, rekoč, da hoče dete za svoje vzeti; ni imel namreč nič svojih otrok. Drugi so se mu smejali; on pa je odnesel malega nepokojenca svoji ženi, da ga odredi. Bil je krščen in krščansko vzrejen. Ker so ga pa v bobu našli, imenovali so ga v ta spomin Bobiča. Ko je odrasel, postal je vojak. V vojski se je boril zoper Turke tako hrabro, da ga je cesar očitno pohvalil in ga imenoval najhrabrejšega vojaka svojega. Zato ga je pozneje cesar zaradi njegove hrabrosti povzdignil tudi v plemeniški stan.“

Tako je pripovedoval gospod učitelj o turškem dečku, in mi smo ga zvesto poslušali. Še dostikrat smo se pozneje razgovarjali o Turkih in o onem plemenitem vojaku, sinu paševem.

Sosedovega Tončeta niso odslej več zasmehovali, ker so uvideli, da je tudi Turek dober, ako je le v naši veri vzgojen.

Tako sem izpolnil svojo nalogo, ko sem obljubil pisati zgodovino sosedove hiše. Ako znabiti ni resnična ona povest o sosedovem Turku iz naše vasi, je pa vsaj resnična druga o onem dečku na Gorenjskem, ki je bil vojak

in pozneje celo v plemeniški stan povzdignen. Sosedov Tonče je pa sedaj že vrl mladenič in nič se mu ne pozna, da bi bili njegovi pradedje kdaj Turki. No, resnica ostane, če so tudi bili: Tudi Turki so dobri, ako so v krščanski veri vzgojeni.

N a g o r i.

Tam doli reka se pení,
Ob skale silne se drobí;
Tu solnce sije mi svitló —
Kako lepo je in krasnó!

Očnice zale tu cvetó,
Tam skale silne spó v nebó;
Očnič pa in planin gospod
Je dragi mi slovenski rod!

Prijatelj, pridi sém z menoj,
Pokažem čudes ti nebroj,
Lepoto naših ti gorá,
Ki drug jo kraj težko imá!

Slovenski rod na lastnih tleh,
Ki lepših ni nikjer od teh:
Najlepši svet mi je planin —
Ker jaz, ker jaz planin sem sin.

A. P.

Svetniki-ljubitelji in ljubljenci živalij.

(Po Fr. Lindenu priobčuje Jos. Volc.)

XLIV.

Posebno rad je imel sv. Frančišek jagnjeta. Ko je bival l. 1222 v Rimu, je imel vedno jagnje pri sebi, da ga je spominjalo na Jagnje božje. — V samostanu pri „sveti Mariji angeljski“ v Asizu je dobil ovčico v dar. Vesel je bil tega daru, ker je podoba krotkosti. Ovčici je rekel, kakor da bi ga mogla razumeti, naj le tudi prihaja, kadar bodo molili, pa bratov ne sme motiti. Kadar so šli menihi v kor opravljat cerkvene molitve, je kar sama prišla v cerkev, legla na tla pred oltarjem presv. Device, položila skupaj prednje noge in začela prav tiho meketati, kakor bi tudi hotela hvaliti Boga. — Na poti proti Sijeni je prišel mimo črede ovac, ki se je pasla na polju. Po svoji navadi jo prijazno pozdravi. Takoj popustijo ovce, ovni in jagnjeta svojo pašo, pritečejo k njemu, povzdignejo glavice in razodevajo po svoje, kako so vesele, čemur se zelo čudijo pastirji in spremljevalci svetnikovi.

XLV.

Blizo sobice sv. Frančiška v Porcijunkuli je sedel skržák (cikada) na smokvinem drevesu. Svetnik ga pokliče in takoj mu prileti na roko. Svetnik jame prigovarjati: „Ljubi bratec skržák! hvali no Gospoda našega, svojega Stvarnika, s svojo pesmico!“ in precej začne cvrčati in ne preneha, dokler na njegovo povelje ne odleti zopet nazaj na drevo. Tam je živalica ostala osem dni in je prihajala, pela in odhajala, kakor ji je velel svetnik. Slednjič pa pravi svetnik svojim tovarišem: „Odslovimo svojega bratca

skržaka; zakaj dosti dolgo nas je že razveseljeval in že osem dnij vsodbujal k slavi božji.“ Takoj odleti mali pevček in se ne prikaže več, da natančno izpolni željo in voljo svetnikovo.

XLVI.

Ko se je nekoč sv. Frančišek z bratom Leonom sprehajal po vrtu, sta slišala slavca peti. Frančišku so veliko tolažbo v srce vlivali njegovi ganljivi glasi. Svetnik poprosi brata Leona, naj tudi ptičku odgovarja in poje slavo Bogu. Brat pa se izgovarja, da ima slab glas. Sedaj začne Frančišek sam odgovarjati slavcu in nadaljuje tako do večera; tedaj pa mora prenehati ter z neko sveto zavistjo prizna, da ga je premagala drobna ptičica. Nato veli še pevčku zmagovalcu, naj mu prileti na roko, ga pohvali, da je tako lepo pel, in mu dá hrane. Ljubeznivi ptiček kar noče odleteti; poslovi se šele tedaj, ko mu svetnik zapové.

Sreča mladinskih let.

(Piše Fr. Kralj.)

VII. Prve hlačice.

Prav za prav prebiva vsa človeška sreča v srcu, in od ondod prešinja vsega, da se zazna tudi na zunaj, kajti po pesnikovih besedah „v tvojih prsih se leskeče Zvezda tvoje sreče.“ Ali odkod pride v človeško srce? Zveza mej zunanjim in notranjim človekom je prav ozka, in človek dobiva večinomo vse utise notranje sreče od zunaj. Večinoma, pravimo, ker vedno ni tako; saj duševna sreča, o koji smo zadnjič govorili, ni pojav ali posledica zunanjih utisov. Če pa velja to o vsakem človeku sploh, koliko bolj še o mladini, ki ima v svoji duši le malo zunanjih utisov, a zato ti krepkeje delujejo, so trajnejši in močnejši za mladinsko srečo.

Odrasel človek se bo pač malo menil — če ni ravno posebno nečimeren — za novo obleko, še jezi ga morda, ker si jo mora drago plačevati, a drugače je pri mladini.

Mladino veseli marsikaj, za kar je odrasel človek popolnoma brezbrizen. Mladinsko duševno obzorje je ozko; ker mu je torej pogled v zunanji svet zastrt, zanima ga tembolj lastni, domači svet. Otrok ni prijatelj skupnosti, le to ga veseli, kar ima sam. Saj veste vsi, da mora imeti svojo lastno žlico, skledico, mizico in druge stvari. Gorjé onemu, ki bi se česa polastil: jok bi bil takoj pri hiši. Tako ga veseli tudi lastna obleka, in posebno prve hlačice.

Ko je malo odrastel, tako da je že videl na klop pri peči, in je zapazil, da ima sosedov Janko, ki je bil njegove velikosti, že pravcate hlačice, postala je tudi njemu koteninasta suknjica pregrda, da ne rečem, sramotilna. Govoriti je znal ravno toliko, da je mogel nadležno in neprestano prositi,

zato se je vedno držal materinega krila in moledoval, naj mu kupijo hlačiice. Zraven tega se je tudi v suknjici prav krepko drsal po klopeh in tleh, da bi je bilo prej konec.

Toda kljub temu, da znajo otroci dobro prositi, ni imel sreče pri materi. Rekli so mu, da bo dobil hlačiice, ko bo začel v šolo hoditi, starejši bratje so mu še to upanje uničili, češ, da bo v suknjici v šolo hodil. O, da bi vedeli, kolikrat se je jok razlegal tiste čase iz one-le hiše.

A napočila je za našega malička milejša dōba. Suknjica je začela kazati neusmiljeno luknje in glasno klicala, da vse na svetu mine. Mati so uvideli, da je njih „malik“ odrastel suknjici. Zato mu rekó nekega dné: „No, pa pojdi sitnost sitna z menoj k staremu Gašperju, da ti pomeri hlače.“

Kaj je vse sledilo tem besedam, mi ni treba praviti. Saj veste sami, kakšno čustvo vas navdaje, kadar se vam izpolni želja, po kateri ste dolgo in dolgo hrepeneli.

In šla sta k Gašperju, ki je bil tiste čase najboljši krojač. Lepo belkasto blago so mati zbrali, in naš znanček je zabičal še posebej, da morajo imeti dva žepa za pipec in druge igrače, lepo svetle gumbé, in posebno, da ne smejo biti — preklane.

In čudno. Stari Gašper je bil to pot čudovito mehak, in mu je vse naredil po volji in želji. Saj pa je tudi hodil vsaki dan povpraševati, kdaj bodo narejene, da ga je moral krojač večkrat z merilom popoditi. V soboto jih pa sam krojač prinese, in mati so mu dali zasluženó dvajsetico. O kako rad bi jih bil naš junak precej pomeril, a jih ni smel. Drugi dan — v nedeljo — naj začne nositi prve hlačiice! Dolgo ni mogel zaspati tisto noč in v sanjah so mu rojile po glavi hlače, kako mu jih jemlje starejši brat.

Po dolgi noči pa je zazoril zaželeni dan, ko bo slekel detinsko suknjico — tovariši so mu nagajili, da ima „kikljo“ — in bode oblekel otroške hlačiice. No, saj so imeli mati dovolj opravila ž njim. Lepo umiti ga je bilo prej treba in počesati. Pa še obuti se ni sam znal, da so se mu vsi smijali.

Končno so ga mati vendar-le srečno oblekli.

To vam je bil junaček! Še domači pes ga je oblajal, ker ga ni bil vaje v taki obleki. On se je pa gledal kot pravcati osmi čudež sveta, in kar srce se mu je smejalo samega veselja. Ni vedel, kaj bi gledal, ali hlačiice, ali brata, ali mater.

Komaj so ga dobro napravili, že jo je udril po vasi, da se pokaže sosedovemu Janku, raznim tetam in strijcem, botru in botri.

Prišel je na prag, prijel se za hlačiice in začel klicati: „Teta, teta, jaz imam pa nove hlačiice!“

Tako je prehodil vso vas, bahaje se s svojimi novimi hlačicami. Popoldne so ga mati vzeli s seboj v cerkev. A presrečen, vsled novih hlačiic ni nič molil; vedno se je okrog oziral, če ga kdo vidi v njegovih hlačicah. Ali vidite, kako je že mlad lahko bahat! Mati so ga drezali, opominjali in svarili, pa ni mnogo izdalo.

Bil je pa vendar tudi skrben za svojo obleko. Vedno je brisal vsak madež in vsako gubo pogladil. Tako je delal vsaj prvi dan. Poznej? jih in

bil več tako vesel in čez nekaj tednov so že kazale toliko proslavljene hlačiце — nemile luknje. Torej je tudi tega veselja bilo kmalu konec. Mnogo hlačič je še naš junak dobil, a nobenih ni bil več tako vesel kot prvih.

Pri tem pa ne smemo pozabiti na glavno otroško napako v obleki, na nečimernost, da jo v mladih srcih skrbno zatiramo. Pojavlja pa se posebno rada pri deklicah, dasi tudi dečkom ni neznana.

Lahko je vesel mlad deček nove obleke, lahko in prav za prav mora tudi skrbeti, da je čedno in lepo oblečen, a prevzeten ne sme biti nikdar na svojo obleko, niti druge zaničevati, ki morda niso tako bogato oblečeni, kot je sam.

Vzgojiteljem in učiteljem je navadno to vedno dobro znamenje, če ni otrok rad umazan in razcapan, ampak skrbi za čedno obleko. Dobro znamenje je, — pravim — ker kaže, da bo skrbel tudi, da pride kmalu do last-

nega kruha. Kako prijetno se odlikuje lepo in čedno oblečen otrok, tudi če je zašit, od raztrganega in umazanega! Ravno tako nam je pa tudi mnogo bolj vseč ponižno oblečen otrok, kot prevzetnež, ki méni, da živi samo zaradi lepih oblačil na svetu.

Po vzgledu skrbnega in ponižnega otroka se tudi vi, mladi čitatelji, ravnajte in gotovo boste srečni, kajti ponižnost je jedna glavnih krepostij dobre mladine.

Za ravnilo in svarilo naj vam bodo vedne besede sv. Duha, ko pravi v svetem Pismu: „Gnjusoba je Gospodu sleherni prevzetnež.“ (Pregovori 16. 5). In na drugem mestu: „Nikar se ne bahaj s svojim oblačilom, in tudi se ne povišuj!“ (Sirah 11. 4.) Tako bodi!

Bogastvo in beda.

(Povest. — Spisal E. Lampe.)

IV.

Zalosten je bil ta popoldan za Murnikove. Doma sta čakala oče in mati sina, radovedna, kako novico bo prinesel. Prestrašila sta se njegovega bledega, brezupnega obraza, in kar strmela sta, ko jima je povedal svojo zgodbo. Za hip nista vedela roditelja, pri čem da sta, tako čudno se jima je zdelo to, Tonček pa je skril glavo v blazino materine postelje in tiho jokal.

„Kaj si pa naredil? Ali si se tako nespodobno vedel?“ vskipel je oče.

„Ne, ne, prav tako sem govoril, kakor ste mi rekli vi, da se mora z gospodi.“

„In kako je z denarjem? Moj Bog, deček pomisli, kak zločin je tatvina! Zakaj se nisi opravičil?“

Dečku je bilo še bridkejše, ko je mislil, da ga imajo tudi stariši za zločinca. Mati pa se potegne zanj in dé:

„Zmota je, zmota, le pomiri se Tonček, in še jedenkrat povej, kako je bilo, da se zmenimo.“

Iz nova je povedal Tonček, kako je bilo. Roditelja sta se prepričala, da je njiju sin nedolžen, a kako bi se popravila zmota? Najboljše bi bilo, da gresta oče in sin skupaj k gospodu Staniču, a bali so se, da ju ta niti govoriti ne bode pustil.

Iz tega mučnega položaja vzdrami nesrečno družinico prišlec, ki jih pozdravi prijazno: „Bog daj dober dan! Kako se vam godi? Ali je bolje, kaj?“

Bil je gospod župnik, ki je hodil rad obiskovat bolnike svoje fare, da se je prepričal o njihovem stanju in pomagal, kjer se mu je zdelo potrebno.

Pa danes ni slišal veselega odzdrava; čudno se mu je zdelo, da se vsi tako v zadregi spogledujejo. „Ali vas je zadela zopet kaka nesreča, oče Murnik?“ vpraša gospod sočutno.

„Nesreča, da, in stiska, gospod župnik“, vzdihne mož; „od danes naprej smo brez zaslužka, če se nas Bog ne usmili.“

„Kako pa to? Saj ste stalno v delu.“

Čudil se je gospod župnik, ko je slišal, kako je izgubila družina zaslužek. Poznal je Tončka dobro, saj je bil njegov učenec, in bil je prepričan o njegovi nedolžnosti. Deček je sedel ob postelji in skrival svoj obraz v roke, sram ga je bilo, da ga imajo na sumu kot tatu; gospod župnik pa ga pogladi po kodrastih laseh in tolaži družino. Hipoma si je sestavil načrt, kako reši svoje varovance.

„Nič se ne bojte, jaz vem, da ste poštene ljudje. Če se posreči, rešim vas iz stiske. Zaupajte v božjo pomoč! Če Bog dá, dobita jutri delo oba, ako ne, pa vam že kako pomoremo. Kako pa je vaše zdravje?“ obrne se k bolnici.

„E bo že, bo že, gospod“, odvrne mati. „Le, če vstanem, me obidejo slabosti.“

„Pa nikar ne vstajajte“, méni gospod.

„Mora biti, kdo bo pa kuhal? Malo mi že pomore soseda, nekaj pa moram sama storiti, ko sem sama doma.“

Ko je videl gospod župnik, v koliki potrebi je družina, poslovil se je.

Ubogi ljudje, mislil si je, težko delajo dan na dan, a vendar jih vsaka neprilika lahko pahne v nesrečo! Pomagati revežem je pač najlepši poklic. Spomnil se je, da je ta večer seja Vincencijeve družbe, katere ud je bil tudi on.

Kaka družba pa je to? Pobožni in radodarni možje, katerim se smilijo reveži, zberó se v družbo, zlagajo in zbirajo denar in ž njim podpirajo reveže. Sami hodijo po kočah, vspodbujajo k lepemu življenju in delé milodare. K tej družbi je pristopil tudi gospod Stanič, in nadejal se je duhovnik, da se snideta ta večer. Pri tej priložnosti ga je hotel pregovoriti, da ne pahne poštene družine v revščino.

Pri Murnikovih pa so ta večer molili dalj, nego navadno, in prosili Boga, da bi podpiral duhovnikovo delo.

Pri Staničevih je bilo ta večer tiho. Očeta ni bilo doma, ker je odšel precej po večerji, in ni povedal, kam da gre. Milček je sedel zvečer pri mizi, gledal podobe v lepih knjigah, katere mu je nakupil oče, igral se malo, pa slaba vest mu je zagrenila vse veselje.

„Kaj si tako žalosten?“ vpraševala ga je teta.

„Saj nisem“, odgovoril je, dasi se mu je poznalo na obrazu, da nekaj pri njem ni v redu.

„Ali te kaj boli?“ vpraša teta dalje in se primakne bližje, da mu pogleda v obraz. Milček je bil razburjen, in se je vedno bal, da ne bi kdo zapazil pri njem petaka, zato ga je krčevito stisnil. „Malo me glava boli“, dejal je.

„Prehladil si se, pomladno vreme ni zate, ker si tako nežen“, razlagala mu je skrbna teta. „V posteljo pojdi takoj, pokrila te bom dobro, da se spotiš, in jutri ostani v postelji, če ti ne bo dobro.“

Milček se je udal, dasi mu ni bilo nič. Skrbno ga je teta spravila v posteljo in mu želela lahko noč. Deček pa ni mogel zaspati; premišljeval je dogodke tega dne in bil nezadovoljen sam s seboj. Da bi se le sedaj dobro izšlo, mislil si je, potem nikdar več ne storim kaj takega.

Sedaj pa sliši v sosedni sobi očetov glas. Govoril je s teto, in pogosto se je slišalo ime Milčkovo. Milček se skloni in posluša. O groza! oče je govoril z gospodom župnikom, in zvedel vse.

„Kje je?“ vprašal je teto. „Govoriti hočem z dečkom.“

„Bolan je, bolan, tolaži teta, in leži; le danes naj ima še mir, saj je jutri čas za to. Gotovo že spi.“

„Tako ne pojde dalje. Razvajan je in trmoglav; to se mu mora izbiti iz glave. Navaditi se mora delati; trdo bo treba odslej ravnati ž njim. Pa še nekaj imam.“

Milček je poslušal, kaj bo oče še povedal, a govoril je šepetajoče, da se ni slišalo v Milčkovu spalnico. Le to je slišal, da je hotel oče takoj stopiti v njegovo spalnico, a branila mu je teta, proseč ga, naj se ne pre-nagli in dečka vsaj danes še pusti.

Hudo bo, hudo, dejal si je Milček, in nekak obup se ga je lotil. Kes njegov je bil vedno bridkejši, odkar je spoznal, da se hudobno dejanje tako hitro zvé in kaznuje. Le to je še premišljeval, ali bi tajil, ali bi priznal celo krivdo in prosil odpuščanja.

Pa ni imel časa dolgo to premišljevati. Soba se odpre in s svečo vstopi tiho gospod Stanič. Ko je bil zvedel od gospoda župnika, kako pošten deček je Tonček, ni ga sumil več tatvine, pač pa se je hotel prepričati, ali nima denarja Milček. Ljubil je dečka preveč, da bi mu bil naravnost povedal, česa ga dolži, zato se je hotel prepričati skrivaj, če ima on denar ali ne.

Milčka je spreletel strah po celem telesu, in potuhnil se je. Vedel je, da pride kazen še danes nadenj, če ga dobi oče bdečega. Mižal je, pa slišal, kako je oče segel v obleko in privlekel iz žepa petak. Čutil je, kako se je nagnil nadenj, in vedel, da se oče bori sam s seboj, ali bi ga pustil spati, ali ga kaznoval takoj. Pa smilil se mu je speči otrok in pustil ga je. Luč je izginila izpred Milčkovih očí, vrata so se zaprla, njemu pa se je odvalil težak kamen od srca.

Da Milček to noč ni dobro spal, je razumljivo. Premetaval se je po ležišču, tolažil se, obupoval, in slednjič skušal moliti. O, že dolgo ni molil, sedaj je pa videl, da vsak človek pride v tak položaj, kjer ne najde tolažbe nikjer drugje, nego v molitvi.

(Konec prihodnjic.)

Polž in kobilica.

Ko srečala sta se na trati
Kobilica in polž rogati,
Pa se kobilica ustavi
Ter polža lenega pozdravi:
No, dobro jutro, stričko, hej,
Poženi se, kot jaz, naprej!
Ko taka, kakor ti, bi bila,
Saj tu na mestu bi segnjila.
Lenuh, da češ počasi lesti,
Bogu si odgovoren v vesti;
Vsakdo se žuri in hiti,
Lenuh si bil in si le ti!
Počakaj, strina, polž ji reče,
Če hoja moja tebe peče,
Povem: le daj mi tvoje krake,
Pa delal večje bom korake;
In če imel bi dvojce kril,
Bolj brz še, kakor ti, bi bil;
Pa jaz sem, sestra, breznožec,
In nosim hišo si ubožec.
Ne veš še tega, da na sveti
Po svoje mora vsak trpeti.
Pa križev vseh in vseh nadlog
Stvarem ne daje vedno Bog,
Veliko križev si na rame
Nakopljejo stvari le same.
Kot so kovači lastne sreče,
Po lastni krivdi so trpeče.
Jaz pa velim: le svet preglej,
Potem pomakni se naprej!
Jaz vse previdnostno presodim,
In varno lezem, trezno hodim.
Znam, da nikjer ni naglost pridna,
Le bodi sestra previdna.

Kdor dela, kakor ti v en dan,
Ta brz konča in je končan.
Kobilica se ponorčuje:
Polž! uke tvoje drug naj čuje!
In zarezgeče ter poskoči,
Od polža lenega se loči;
In skače v travi in cvrči,
Od zore dneva do noči,
Brezskrbno skače po navadi
Po travnikih in po livadi,
In ko tako hiti za pašo,
Mej kosce zaleti se v kašo — —
In ko poteče nekaj dni,
Kobilico spet polž dobi;
A ni več brhka in poskočna,
Ošabna ni in ni mogočna.
Počasi se po travi plazi,
Tako-le polžu se izrazi:
Zakaj te nisem slušala,
Sirota kaj sem skušala:
Zgodila ni se mi še taka,
Odpadla zadnja sta mi kraka;
Po travi sem naprej frčala,
Pa kar nakrat sem v kaši stala.
Res so zagnali me iz nje,
Opekla pa sem si noge.
Zdaj glej siroto me, ki roma
Brez zadnjih nog, na drugih broma.
Previdno se ji polž oglasi:
Kaj nisem, strina, del: počasi!
Zapomni, kaj dé modri mož:
Nesreča vedno brusi nož,
Pa ne za pametne in pridne,
Za bedaste in neprevidne.

Anton Hribar.

M i h a.

(Spisal Anton Grom.)

Davno je že umrl naš stari Miha, ali jaz se ga spominjam še prav dobro. Mislim, da ga ni pozabil nihče iz našega kraja, kdor ga je videl vsaj enkrat v svojem življenju.

Miha ni bil čisto nič podoben drugim vaškim beračem. Imel ni na sebi niti najmanjšega sledú one ponižnosti in boječnosti, kakor jo imajo navadni prosjaki, — ne! Miha je hodil po vasi visoko vzravnano in ponosno, kakor da je imel tam kje za devetimi gorami svoja posestva in svoje bele gradove.

Njegova obleka je bila sicer na nešteti mestih zakrpana, toda strgane je nisem videl nikdar. Miha je nosil v petek in svetek, po dnevi in po noči dolg vojaški plašč, ki pa je bil že tako obrabljen in ogoljen, da je bilo skoro nemogoče spoznati prvotno barvo in prvotni kroj. Krpa pri krpi: — ta višnjeva, ona črna, tretja zelena. A kar se je držalo še zmirom trdno in neomajano, to so bili svetli, rumeni gumbi od medí. Miha jih je čuval vestno in likal vsako jutro, da so se lesketali v solncu, kakor kovani iz suhega zlata. Bog vedi, kod vse je že romal ta dolgi vojaški plašč, koliko sveta je videl in kaj je prestal; da bi mogel ta plašč pripovedovati, pač bi vam lahko napisal brez števila čudovitih povestij, da bi ga poslušali z odprtimi usti in se ne ganili ves dan od peči... Na glavi je nosil Miha pomečkano vojaško kapo, ki je skusila že toliko slabih časov in hudega vremena, da sta ji odpala celo oba gumba; mogoče je tudi, da ju je kdo odrezal in ukral, ko je Miha spal; a to so samo tako površno ugibali, zato tudi jaz ne morem ničesar določno trditi. Pač pa lahko še jedenkrat ponovim, da ni jednega gumba ni bilo več na kapi in da se je celó črni, usnjati senčnik le z največjo silo držal na svojem mestu. Četudi ga je Miha pripenjal in šival in privezaval skoro vsak dan znova, nagibal se je kljub temu vedno nižje na čelo in proti očem.

Jaz govorim tako na široko o Mihovem plašču in o njegovi kapi, da se gotovo že povprašujete: „Čemú nam ne pové ničesar o njegovem obrazu, o njegovem življenju; — kod je Miha hodil, kje stanoval, kaj doživel in kje in kdaj da je umrl?“ Dragi moji, to vse pride polagoma na vrsto, samo malo potrpljenja! Mihov obraz je bil čez in čez zaraščen z gosto, dolgo brado in debelimi brki; čez čelo in po vratu pa so mu viseli temni, skuštrani lasjé. Kolikor se je videlo neporaščenega lica, bilo je rjavo in zagorelo, oči pa so se skoro popolnoma skrivale za košatimi, že nekoliko osivelimi obrvimi. Lahko si torej mislite, kako smo se ga otroci bali, posebno še, ker je nosil v roki debelo gorjačo. Kadar se je prikazal na cesti, poskrili smo se po vežah in gledali bojazljivo izza vrat, kam da se obrne. Prišel je v vas vsako jutro, da je naprosil po hišah kruha, moke, fižola in družih stvari, ki jih je rabil za kosilo in večerjo. Kuhal pa si je Miha vse sam v svojem čudovitem stanovanju.

Kaj mislite, kje je stanoval naš Miha? — Pod silno visokim, črnim skalovjem izvira potok, ki se vije potem šumčč in žuborčč v dolino. Ves izvirek je zaraščen s košatim, prastarim drevjem, večjidel s temnim hrastovjem in šuštečim bukovjem. Ozka steza vodi krog skalovja in če pogleda človek kvišku, obide ga čuden strah, da bi se ne zgrnile čezenj te velikanske kame-nite plošče. V skalovje je vdolbena tu pa tam temna, vlažna votlina, — in v jedni teh votlin, v najlepši in najprostornejši, izbral si je Miha svoje stanovanje še pred davnim časom. Jablane in hruške, ki jih je bil ob svojem prihodu nasadil krog svojega domovanja, dvigale so se sedaj že precej visoko in rodile vsako leto jako lep sad. Mene je bilo groza, kadar sem stopil v ta tihi, zapuščeni kraj, ki je bil oddaljen slabo četrť ure od vasi. A Miha je preživel ondi morda več kot tretjino svojega življenja. V ozadji je ležal po-

dolgast kamen, ki mu je služil podnevi namesto stola, po noči pa je pogrnil nanj svoj plašč in si takó napravil vzglavje za svojo posteljo. Zada v kotu je imel svoje ognjišče in kuhinjske priprave, to je z žico zvezan lonec in leseno žlico; po gošči pa mu je bilo na razpolago vse polno najboljšega kuriva. Tako je živel tam leto za letom in vsi smo se privadili nanj, četudi smo se ga otroci zmirom še nekoliko bali: — gledal je preveč hudo in nikdar se ni nasmehljaj. Odkod da je bil Miha in kod je hodil svoja prejšnja leta, tega ni vedel nihče. Pravili so, da je bil dolgo časa pri vojaki, da nima nobenih sorodnikov in ne prijateljev in da se mu je zgodila nekaj velika nesreča, katera ga je takó potrla, da se je popolnoma ločil od ljudij. A kakšna je bila ta nesreča, to ni bilo znano nikomur...

Nekega jutra pa je počil po vasi glas, da je Miha nevarno zbolel. Ležal je pri sosedu Mavcu na postelji in dopoldne so ga spovedali in obhajali. Ko smo videli po spovedi duhovnikov obraz, mislili smo si vsi nehoté:

„Miha skoro gotovo ni bil navaden človek; zaneslo ga je najbrže nekaj posebnega v naš kraj...“

Duhovnik pa nam je dejal z resnim glasom:

„Molite zanj; on je bil nesrečen človek.“

Na večer je umrl. Miha bi si pač nikdar ne bil mogel misliti, da bo imel tako lep pogreb. Pol vasi ga je spremilo na pokopališče.

Njegova votlina pa je sedaj zanemarjena in zapuščena. Znotraj je mrzlo in vlažno in skoro ves vhod je zarasel bršljan. Le časih se kdo spomni, da gre pogledat, kje je preživel naš puščavnik večer svojega življenja.

Srna in orel.

(Basen.)

Na visoki skali je stala skočna srna. Ko jo ugleda požrešni orel, prileti k nji in ji tako-le pravi: „Pač je res, da si skočna, oj srna; vendar ne bi hotel zamenjati svojih perotij za tvoje noge.“

„Jaz pa svojih nog ne za tvoje peroti“, odreže se mu srna ponosno.

„Hm“, dé nato orel zaničljivo, „pa skoči čez ta-le prepad, ko se tako hvališ s svojimi nogami. Bodemo videli, kdo bo prej čezenj, ti ali jaz!“

Srno ujezé te besede. Hitro se požene in zaleti čez prepad. Toda ta je preširok, in srna trešči vanj tako nesrečno, da pri tej priči mrtva obleži. Orel se pa veselo spusti nizdoli in si odnese svoj plen brez truda v gnezdo.

„Da, da“, pravi še, ogledujé mrtvo žival, „kaj bi sam ugonabljal, ko vas pogublajo častihlepnost in jeza.“

Siluška.

Holandec.

(Po nar. pravljici.)

„Ah, ne hodi ven na morje,
V koči bodi še nocoj,
Oblači se, glej, obzorje,
Tu nevihta bo takoj ...
Pusti jadra nerazpeta,
Pusti sidro v dnu morja,
Dobrega nič ne obeta
Ta tišina somračna ...

„Molči majka moja sladka,
Dlje muditi se ne smem,
Čuj, ta voznja bo le kratka,
Pusti majka me, da grem.
Za-me, ah, brezskrbna bodi,
Jaz utrjen sem mornar!
Kdo bolj spretno barko vodi?
Koga plaši manj vihar?

Barčica je šla od brega,
Majka pa je plakala —
„Bog te čuvaj, Ado, zlega!
Vsak dan tu bom čakala,
Zrla za teboj v daljavo,
In molila bom srčno,
Da me mater sivoglavo
Ne obišče Bog strašno ...“

Barčica po morju plava,
In valovi ji šumé,
In morjé se bolj vzdigava,
In oblaki se podé —
Barčica, čuj, škriplje, škriplje,
V morskem dnu lahno ječí ...
Val za valom v bok se siplje,
Val za valom bolj kipi ...

,Spavaj, spavaj, dete moje,
Padel mrak je na zemljó ...‘
Ob zibelki mati poje
In na morje zrè mračno —
,Oj Holandec zlobni leta
V barki kraj obale te,
Jadra ima vsa razpeta ...
Zápri óčke prekrasné ...‘

Barka plava v nóči pozni,
Tu Holandec je nocoj —
Oj Holandec, duh ta grozni,
Ki le smrt imá s saboj ...
Smrt na breg je izstopila —
K sinu majka poleti ...
Ah! ... smrt jo je poljubila,
V morskem dnu lahno šumi ...

Lucijan.

Zeleno mesto.

(Iz nemščine.)

Za mesto vem prelepo vam;
Zelene zgolj so hiše tam,
Te večje so in manjše te,
In kdor le hoče, vanje sme.

Stežá je dosti krivih vmes,
In križema vijo se res,
A kdo rad hodi v isto mer?
Saj lep ni premi pot nikjer.

Po cestah široma okrog
Postlan je pisan cvet premnog,
A tlak je rahel in mehak,
Po barvi hišam ves enak.

Meščanov šteje, da je kaj,
Vsi ljubijo svoj lepi kraj,
To sodiš že po tem lahkó,
Da pojejo ves dan glasno.

A majhen rod le tu živi,
Zakaj to ptički so drobni.
In mesto teh zelenih hiš
Spoznaš takoj, če v gozd hitiš.

—k.

Listje in cvetje.

Pregovori, izreki in pametnice.

(Zapisal A. K. Sežun-ov.)

52. Če kdo veliko vé in zna,
Še ni gotovo, da prav vesla.
53. Koder je lenoba in grdoba,
Tam peklenska plazi se hudoba.
54. Zelo nevarna je temota,
Ki zove dušna se slepota.
55. Kdor išče tega sveta sladnosti,
Najde slednjič obilo grenkosti.
56. Človek, nikari tega ne pozabi:
Duša ostane, telo se obrabi!
57. Ubogaj, delaj, in prav moli,
Potem ne pojde ti nizdoli.

(Dalje prih.)

Nove knjige in listi.

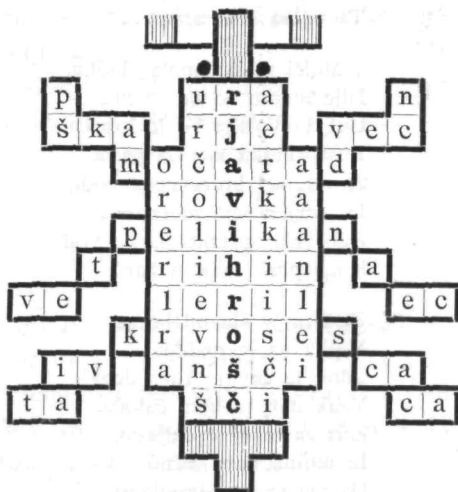
1. *Zabavna knjižnica za slovensko mladino*. Urejuje in izdaje Anton Kosi, učitelj v Središču. VII. zvezek. V Ljubljani. 1898. V založbi pisateljevi. Natisnila Katol. Tiskarna. Str. 48. Cena 15 kr. — Urejevana je ta knjižnica slično kakor naš „Angelček“, le v manjši obliki in brez slik. Zadnji zvezček ima tudi dve pesmici z napevom. Zunanja oblika je prikupna. Upamo, da bode nežna mladina, kakor poprejšnjih, vesela tudi te številke.

2. *Štirideset napevov* za šolske pesmi v Koprivnik-Majcenovi „Začetnici“. Na svetlo dal Anton Kosi, učitelj v Središču. Cena 25 kr. — Ti napevi so dvoglasno stavljeni, zato, da lahko učitelj spremlja petje na goslih in da spretniši pevci lahko zapojó tudi dvo-glasno. Gospod skladatelj omenja, da je te napeve pregledal in popravil naš vrli so-trudnik, čast. g. P. Angelik Hribar, kar še posebej priporoča lično delce.

3. *Zabavni listi za slovensko mladino*. Izdaja društvo za zgradbo učiteljskega kon-vikta v Ljubljani. Ureja E. Gangl. I. zvezek: Pri stricu. Povest. Spisal Ivo Trošt. Tiska in zalaga Rudolf Milic. V Ljubljani. 1898. Cena 40 kr. — Ta povest je jako ži-vahno pisana, kakor zna tudi „Vrtčevim“ čitateljem priljubljeni pisatelj. Zato je pri-čakovati, da se bode v kratkem priljubila naši mladini. Primerna je za bolj odraslo mladino, ker se opisuje življenje tudi od slabe strani v nekoliko preburnih prizorih.

Rešitev prirodopisne naloge:

Rjavi hrošč

Prav so rešili: Glavački Evgen, učenec V. razr., Vrančič Miroslav, prvošolec, Vrančič Janko in Rud., učenca v Ljubljani; Klemenčič Janez Bavdek Ladislav, Oljšak Mieloslav, Potočnik Bogomir, Železnik Bogomir, Miklavčič Ivan, Sprajcar Peter, Jelenec Celestin, drugošolci; Čarman Janez, prvošolec v Kranju; Stare Bruno, dijak v Ljubljani; Modrijan Zofija, učiteljica, Pipan Janko, učenec II. razr. v Črnuem vrhu; Majaron Minka in Helica, Rihteršič Justj, gojenke uršulinskega zavoda v Ljubljani; Zupančič Janko, učitelj v Kolovratu; Furlani Pepina, Štefanka in Romana v Ilirski Bistrici; Schescherko Tereza, Kavčič Lovjka, Verbič Terezija, Malgaj Neža, Pučnik Terezija, Vovk Urška, učenke IV. razr. v Št. Juriju ob južni železnici; Koncilijska Zora, Lavrič Slavka, Kocuvan Mica, Zencovich Ema, gojenke č. šol. sester v Mariboru; Pirč Mimica, Lovjcek in Tonček v Dobovi pri Brežicah; Gregorc Fr., učenec IV. razreda v Novem mestu; Majdič Vinko, prvošolec v Kranju; Osana Tinica in Milka, učenki v Svibnem; Božič Florjan in Bizjak Fr., učenca V. razr. v Idriji; Dolinar Leopold, tretješolec, Črne Jak., drugošolec v Kranju; Klinar Amalija, učenka VIII. razreda v Ljubljani; Kragl Viktor, dijak v Trzinu; Merčun Anton, drugošolec v Ljubljani; Praprotnik Nežka in Rössner Malika, učenki v Braslovčah; Slamberger Inka in Nusa, učenki Franc Jožef, šole v Ljutomeru; Salberger Adolf, Korun Milan, drugošolca v Kranju; Kanduč Franc, Ruppik Karl, Dežela Frida, učenici V. razr. v Idriji; Gomišek Antonija, učenka VIII. razr. v Ljubljani; Dobnik A., Orli J., Baš J., Vovšek J., Novač K., Turnšek M., Lichten-ecker Fr., Marovt A., Šporn Fr., Kronovšek Fr., Zuntar M., Savinec M., učenici III. razreda v Braslovčah; Hrašovec Bogomil, prvošol. v Celju; Omahan Minka, Vavpotič Nuška, Bydljo Irma, učenke II. razr. mešč. šole pri č. gg. uršul. v Ljubljani; Jarc Minka, Grah M., Cilinšek R., Pirč M., Vovšek Fr., Rojnik J., Fekner J., Rizmal Fr., Hribernik K., Vodlak Jos., Omladič M., učenke II. r. v Braslovčah.

„Vrtec“ izhaja 1. dne vsacega meseca in stoji s prilogo vred za vse leto 2 gl. 60 kr., za pol leta 1 gl. 30 kr. — Uredništvo in upravnništvo sv. Petra cesta št. 76, v Ljubljani.

Izdaje društvo „Pripravniki dom“. — Urejuje Ant. Kržiš. — Tiska Katoliška Tiskarna v Ljubljani.